

Съвет на
Европейския съюз

Брюксел, 28 ноември 2022 г.
(OR. en)

14982/22

EDUC 394
JEUN 171
DIGIT 217

РЕЗУЛТАТИ ОТ РАБОТАТА

От:	Генералния секретариат на Съвета
До:	Делегациите
№ предх. док.:	14147/22
Относно:	Заклучения на Съвета относно оказването на подкрепа за благополучието в цифровото образование

Приложено се изпращат на делегациите посочените по-горе заключения на Съвета, които бяха одобрени от Съвета по образование, младеж, култура и спорт на заседанието му от 28—29 ноември 2022 г.

Заклучения на Съвета относно оказването на подкрепа за благополучието в цифровото образование

СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ,

В КОНТЕКСТА НА:

1. Политическите дискусии по време на социалната среща на върха в Гьотеборг през 2017 г., на която беше подчертано, че 44% от европейците не притежават основни цифрови умения, че 90% от работните места в бъдеще ще изискват цифрови умения и компетентности и че 40% от европейските дружества изпитват затруднения при набирането на специалисти в областта на ИКТ. Сред идеите, обсъдени от европейските лидери по този повод, беше започването размисъл по бъдещето на ученето, за да бъдат посрещнати бъдещите тенденции и цифровата революция, включително изкуственият интелект (ИИ).
2. Първия принцип на Европейския стълб на социалните права, а именно правото на всеки на качествено и приобщаващо образование, обучение и учене през целия живот с цел да поддържа и придобива умения, които му дават възможност да участва пълноценно в обществения живот и успешно да осъществява преходи на пазара на труда.
3. Съобщението на Комисията относно постигането на европейското пространство за образование до 2025 г., в което се подчертава необходимостта да се създаде благоприятна учебна среда за групите, изложени на риск от изоставане, и да се окаже подкрепа за благополучието в училище.
4. Резолюцията на Съвета относно стратегическа рамка за европейско сътрудничество в областта на образованието и обучението с оглед на европейското пространство за образование и отвъд него (2021 – 2030 г.), в която се подчертава, че образованието и обучението играят жизненоважна роля за изграждането на бъдещето на Европа във времена, когато е от съществено значение гражданите да намерят лична реализация и благосъстояние, да бъдат подготвени да се адаптират и да работят на променящия се пазар на труда и да се ангажират с активно и отговорно гражданско участие.

5. Плана за действие в областта на цифровото образование (2021 – 2027 г.), в който се очертава концепцията за високоефективна екосистема за цифрово образование и се изтъква значението на развитието на цифрови умения и компетентности за ежедневиия живот.
6. Текущия структуриран диалог с държавите членки относно цифровото образование и умения, започнат от Комисията през 2021 г., и заложения в него подход към цифровото образование, който обхваща всички нива на управление.
7. Препоръка (ЕС) 2021/1004 на Съвета от 14 юни 2021 г. за създаване на Европейска гаранция за децата, която има за цел да се предотвратява и води борба със социалното изключване и да се осигуряват равни възможности чрез гарантиране на свободен достъп до образование за децата от семейства в неравностойно положение. Във връзка с това в препоръката се подчертава значението на предоставянето на цифрови образователни средства, високоскоростна свързаност, цифрови услуги и подходящо оборудване, както и на подобряването на цифровите умения и преодоляването на всички форми на цифрово разделение.
8. Стратегията за правата на хората с увреждания за периода 2021 – 2030 г., в която се посочва, че ефективното използване на цифровите технологии изисква да се премахнат пречките пред достъпността за хората с увреждания и да се инвестира в техните цифрови умения.
9. Препоръката на Съвета относно „Пътища към успеха в училище“, която ще замени Препоръката на Съвета от 28 юни 2011 г. относно политики за намаляване на преждевременното напускане на училище и има за цел да насърчи постигането на по-добри образователни резултати от всички млади европейци, независимо от личните им характеристики, семейния, културния и социално-икономическия им произход, като поставя акцент върху благополучието в училище и физическото и психичното здраве като ключови компоненти на успеха в училище.

10. Създаваната в момента неформална експертна група на Комисията, която има за цел да съдейства за изграждането на благоприятна учебна среда за групите, изложени на риск от изоставане, и да оказва подкрепа за благополучието в училищата.
11. Препоръката на Съвета от 29 ноември 2021 г. относно подходите за смесено обучение с цел висококачествено и приобщаващо основно и средно образование, в която се подчертава, че е важно да се даде приоритет на благополучието – както физическо, така и психично, и се предлага в училищните цели да бъдат включени политики за благополучието на учещите и за борба с тормоза, както и да се засили акцентът върху благополучието и качеството на професионалния живот на учителите и обучителите, директорите на училища и друг персонал в сферата на образованието с цел смекчаване на стреса и предотвратяване на синдрома на професионалното изчерпване.
12. Препоръката на Съвета от 24 ноември 2020 г. относно професионалното образование и обучение (ПОО) за постигане на устойчива конкурентоспособност, социална справедливост и издръжливост, в която се набляга на политиките в областта на ПОО, съобразени с цифровата икономика.
13. Декларацията от Оснабрюк относно професионалното образование и обучение като фактор за възстановяване и справедлив преход към цифрова и екологична икономика, насочена към развитие на цифровизацията на ПОО в рамките на новата култура за учене през целия живот.
14. Заключениеята на Съвета относно цифровото образование в европейските общества на знанието, в които се подчертава, че цифровото образование следва да способства за благополучието на всички участници в процеса на учене.
15. Обзора на образованието и обучението за 2021 г., който е посветен на темата за благополучието в образованието.

16. Съобщението на Комисията „Цифрово десетилетие за децата и младежите: новата европейска стратегия за по-добър интернет за децата (BIK+)“, в което се разглежда въпросът как да бъде подоброено благополучието на децата в цифрова среда.
17. Актуализираната рамка за цифрова компетентност на гражданите (DigComp 2.2), изготвена от Комисията, в която се набляга на безопасността, по-конкретно при оказване на подкрепа за благополучието и здравето, както и на изграждането на разбиране за кибертормоза и борбата с него.
18. Европейската рамка за цифрова компетентност на преподавателите (DigCompEdu), в която се подчертава значението на мерките, предназначени да гарантират физическото, психичното и социалното благополучие на учещите при използването на цифрови технологии.

ОТБЕЛЯЗВА, че:

19. За целите на настоящите заключения на Съвета под „благополучие в цифровото образование“ се разбира чувството на физическо, когнитивно, социално и емоционално удовлетворение, което дава възможност на всички хора да участват позитивно във всяка цифрова учебна среда, включително чрез цифрови средства и методи за образование и обучение, и да увеличават потенциала и самореализацията си, като способства за безопасното им поведение онлайн и подпомага тяхното овластяване в онлайн среда¹. В настоящите заключения на Съвета се разглежда цифровото благополучие във и чрез образованието и обучението на началния, основния и гимназиалния етап на образование, включително професионалното образование и обучение (ПОО).

¹ Когнитивното благополучие може да се определи като успешното участие на учещите в обществото в различни роли – като учещи през целия живот, като продуктивни работници, като активни граждани. Това участие е възможно, наред с другото, благодарение на знанията и компетентностите, които те притежават. Под физическо благополучие се разбира здравословното състояние на отделния човек и способността му да води здравословен начин на живот. Социалното благополучие обхваща взаимодействието на учещите с околните, както и начина, по който възприемат цифровата учебна среда. Психичното благополучие е свързано с оценките и чувствата на учещите по отношение на собствения им живот и личните цели, които сами са си поставили (Panesi, S., Bocconi, S. и Ferlino, L., *Promoting Students' Well-Being and Inclusion in Schools Through Digital Technologies: Perceptions of Students, Teachers, and School Leaders in Italy Expressed Through SELFIE Piloting Activities* („Насърчаване на благополучието и приобщаването на учещите в училище чрез цифровите технологии: възприятия на учещите, учителите и директорите на училища в Италия, изразени чрез пилотни дейности с инструмента SELFIE“, *Frontiers in Psychology*, 2020).

20. За целите на настоящите заключения на Съвета терминът „учещи“ обхваща всички ученици, студенти и чираци, обхванати от началния, основния и гимназиалния етап на системите за формално образование, включително първоначалното професионално образование и обучение (ПОО).
21. За целите на настоящите заключения на Съвета терминът „преподаватели“ обхваща учители, директори на училища, обучители и друг педагогически персонал, зает с преподаването на учещи в началния и средния етап на системите за формално образование, включително първоначалното професионално образование и обучение (ПОО).
22. Цифровите технологии промениха радикално начините, по които хората учат, работят, използват информацията и общуват. Цифровата трансформация носи нови предизвикателства и възможности за учещите и оказва въздействие върху техния когнитивен, физически, социален и емоционален живот.
23. Пандемията от COVID-19 и спешното преминаване към дистанционно и онлайн преподаване и учене породиха много предизвикателства в цифровата учебна среда. Начинът, по който цифровите системи за образование и обучение, включително учещите и преподавателите и други участници, реагираха на тези предизвикателства може да бъде използван като полезен опит и извлечени поуки с оглед на разработването на подходи към благополучието в цифровото образование.
24. Висококачественото и приобщаващо образование и обучение следва да подобри възможностите, които открива цифровата трансформация в подкрепа на благополучието на учещите и преподавателите в цифровата учебна среда. Това следва да бъде систематично подкрепяно и насърчавано във всички аспекти на екосистемата за цифрово образование².

² Екосистемата за цифрово образование включва инфраструктура, свързаност и оборудване, предназначени за цифровото образование (включително достъпни и помощни технологии); висококачествено съдържание, предназначено за цифровото образование; учещи и преподаватели, притежаващи ноу-хау за интегриране на цифровите технологии в педагогическия процес; както и развитието на цифрови знания, умения и компетентности и наличието на условия за междуличностни отношения в цифровата учебна среда.

25. Укрепването на благополучието на учещите в контекста на цифровото образование е двупосочен процес. Цифровата среда може да породи някои предизвикателства, включително в контекста на цифровото образование, например кибертормоза, което може да окаже отрицателно въздействие върху благополучието, особено ако някои аспекти на тази среда не са добре замислени или внедрени. За разлика от това, добре разработени екосистеми за цифрово образование, които са ефективни и приобщаващи, могат да насърчат развитието на благополучието на учещите и да подобрят техните перспективи за образование, живот и работа.
26. Цифровото разделение представлява сериозна заплаха за благополучието в цифровото образование и обучение както за учещите, така и за преподавателите, като често засилва съществуващите неравенства или създава нови такива. Училищните системи на национално, регионално и местно равнище следва да могат да реагират на всички проблеми, свързани с недостатъчен достъп, неподходящо оборудване или незадоволителни условия на учене, пред които са изправени учещите, по-специално учещите в неравностойно положение, включително тези с увреждания и/или специални образователни потребности, както и тези, които са изправени пред предизвикателства, свързани с цифровото разделение между половете.
27. Новите модели на обучение, включително тези, при които се използват достъпни и лесни за намиране цифрови инструменти, разширяват обхвата, така че да участват и учещите в неравностойно положение, включително тези с увреждания и/или специални образователни потребности и тези, които временно не са в състояние да посещават училище поради здравословно състояние, както и учещите, живеещи в изолирани, островни или отдалечени райони, например най-отдалечените региони на ЕС. Те също така подкрепят по-силната мотивация и ангажираност за извличане на полза от придобития онлайн опит и заедно с ориентираните към учещите подходи спомагат за намаляване на цифровото разделение.
28. С пристигането на учещи с мигрантски произход и/или на такива, чийто първи език е различен от езика на преподаване, цифровите инструменти и висококачественото образователно съдържание могат да улеснят непрекъснатостта на тяхното образование и обучение, да им помогнат да поддържат връзка с езика и културата си на произход и да се справят с евентуални травматични преживявания и нови предизвикателства.

29. По-честият и нарастващ достъп до цифрова среда и нейното използване могат да изложат учещите на по-голям риск от заплахи в цифровия свят, например кибертормоз и/или изолация. Трябва да се положат усилия, за да се гарантира, че учещите получават образование и че преподавателите са подходящо обучени и си сътрудничат със съответните други специалисти, за да се насърчи действително безопасна цифрова учебна среда.
30. Акцентът върху критичното мислене, медийната и цифровата грамотност и устойчивостта на дезинформация и невярна информация следва да бъде засилен в системите за образование и обучение, за да се даде възможност на учещите да придобият уменията, необходими за реагиране на потенциални заплахи и предизвикателства, и да се осигури по-безопасно и положително придобиване на онлайн опит.
31. Преподавателите, заедно с административния и управленския персонал, играят важна и незаменима роля в развитието на средата за образование и обучение³ и в подпомагането на благополучието на учещите. Те следва да развиват и укрепват цифровите си компетентности и да повишават познанията си за ползите и предизвикателствата, свързани с използването на цифрови инструменти в образованието и обучението, например в рамките на първоначалното си образование, въвеждането в работата и непрекъснатото професионално развитие, както и за важността на повишаването на привлекателността на развитието на умения в областта на ИКТ за момичетата, наред с другото, чрез съобразени с пола подходи към преподаването на компетентности, свързани с цифровизацията.
32. Цифровите технологии не са предназначени да заменят физическото присъствие и взаимодействието лице в лице между преподавателите и учещите. Целта на интегрирането на цифровите технологии в образователните процеси е да се подкрепи и улесни работата на преподавателите и да се подобри учебният опит на учещите.

³ Различни фактори могат да повлияят на общото благополучие на преподавателите, например прекомерно натоварване, усещане за липса на признание и уважение към учителската професия, прекалено многобройни класове, липса на подкрепа за училищата с проблеми, свързани с неконтролируемо лошо поведение на учениците, а в някои държави — неадекватно или неравномерно финансиране (Viac, C. and Fraser, P., *Teachers' well-being: A framework for data collection and analysis*) ОИСП, Работен документ за образованието № 213, OECD Publishing, Париж, 2020 г.

ПРИЗНАВА, ЧЕ:

благополучието на учещите и преподавателите в контекста на цифровото образование и обучение може да бъде подкрепено от:

А. Придобиване на знания, умения и компетентности, необходими за насърчаване на благополучието в цифровото образование и обучение

33. Хората се намират в цифрова среда през целия си личен, професионален и граждански живот. Развитието на цифрови знания, умения и компетентности може да подпомогне емоционалното им благоденствие и удовлетвореност и да насърчи способността им да реагират по подходящ начин на предизвикателствата и рисковете, както в цифровия, така и във физическия свят.
34. Политиките и мерките за развитие на цифровите умения и компетентности следва да бъдат разработени при надлежно отчитане на благополучието на учещите и техните индивидуални потребности, със специален акцент върху групите в неравностойно положение. Тези политики и мерки следва също така да бъдат насочени към повишаване на тяхната устойчивост и овластяване. Компетентността в областта на цифровите технологии⁴ включва уверено, критично, отговорно, етично и по-безопасно ангажиране с цифровите технологии. Цифрови умения като изчислителното мислене, решаването на проблеми в областта на ИКТ и грамотността по отношение на данните са необходими както по време на началните етапи на образованието и обучението, така и през целия живот, за да могат хората да се интегрират по-добре в обществото и да имат по-добър достъп до възможности за работа.
35. Цифровите технологии оказват влияние върху начините, по които учещите учат, търсят и споделят информация, както и върху начина, по който взаимодействат помежду си и се социализират. Учещите са изложени на голямо разнообразие от информация, включително дезинформация и невярна информация, така че развитието на цифрова и медийна грамотност, критично мислене и умения за решаване на проблеми е от съществено значение.

⁴ Вж. напр. Европейска комисия, Съвместен изследователски център, Vuorikari, R., Kluzer, S., Punie, Y., *DigComp 2.2, The Digital Competence framework for citizens: with new examples of knowledge, skills and attitudes* [Рамката за цифрова компетентност на гражданите: с нови примери за знания, умения и нагласи], 2022 г. и Препоръка на Съвета от 22 май 2018 г. относно ключовите компетентности за учене през целия живот, ОВ С 189, 4.6.2018 г., стр. 1.

36. Учещите следва да придобиват и развиват необходимите знания, умения и компетентности, които ще допринесат за безвредното, безопасно и етично използване на цифрови инструменти, включително умения в областта на киберсигурността и познаване на ограниченията на алгоритмите на ИИ. Това може да окаже значително въздействие върху благополучието и устойчивостта на учещите.
37. Развиването на лична и социална компетентност може да помогне на учещите да използват цифровите социални мрежи с по-малък риск от емоционални или социални вреди и да повишат осведомеността си за рисковете от прекомерно използване на цифрови технологии.
38. Учещите следва да имат възможност да придобият необходимите знания, умения и компетентности, за да могат да създават, споделят и използват цифрово съдържание, и следва да са запознати с правилата, свързани с интелектуалната собственост.
39. Необходими са задълбочени и специализирани умения за разработването на ИКТ продукти и услуги и модерни цифрови технологии, включително тези, които могат да имат положително въздействие върху благополучието на хората, например хората с увреждания и/или специални образователни потребности.
40. Преподавателите следва да бъдат подкрепяни в придобиването и развиването на своите цифрови знания, умения и компетентности, например в рамките на първоначалното си образование, въвеждането в работата и непрекъснатото професионално развитие, и да бъдат добре информирани за ползите и предизвикателствата, свързани с използването на цифрови инструменти, както и за възможностите, произтичащи от тяхното използване в образованието и обучението. Преподавателите следва да оказват подкрепа на учещите да използват технологиите по безопасен, отговорен и творчески начин.

Б. Разработване на подходи за преподаване и учене, както и на цифрова среда, които да подобряват благополучието на учещите

41. Подходите за преподаване и учене, включващи методи на преподаване и учене и организационни аспекти, следва да подобрят уместността и ефективността на процеса на образование и обучение, както и удовлетвореността и самоувереността на учещите във всяка учебна среда. В този контекст достъпността, безопасността и качеството на цифровата инфраструктура и цифровите технологии са от решаващо значение. Разработването и използването на модерни цифрови технологии в образованието и обучението може да бъде от полза, особено за учещите в неравностойно положение, включително тези с увреждания и/или специални образователни потребности.
42. При разработването на политиките в областта на цифровото образование следва да се вземат предвид следните аспекти:
- *средата*, в която се осъществява ученето, като се вземат предвид социално-икономическата, културната и семейната среда на учещите, както и съответни други обстоятелства.
 - *използваните инструменти и устройства*, които да са съобразени с индивидуалните потребности на учещите (повлияни например от здравословното състояние, специалните образователни потребности и социално-икономическия произход):
 - Цифровите образователни екосистеми следва да подкрепят работата с иновативни образователни инструменти, които може да включват игровизация, образователни решения, основани например на технологии за разширена реалност, като добавена/виртуална реалност, ИИ, анализи на ученето и социални мрежи, които зачитат етичен и прозрачен подход, неприкосновеност на данните и недискриминация още при проектирането, като същевременно се вземат предвид ползите и потенциалните рискове⁵.

⁵ Сред тях са например пристрастяването към интернет, прекомерното време пред екрана, „гейминг разстройствата“ и проблемите, свързани със здравето, например заседналият начин на живот, водещ до затлъстяване.

- Цифровите решения следва да бъдат проектирани така, че да позволяват и насърчават приспособимостта към целите на цифровото образование и да зачитат различния произход и потребности на всички лица, особено на учещите от групи в неравностойно положение. Когато е уместно, следва да се насърчава оперативната съвместимост на цифровите решения, използвани в образованието и обучението.
- Модерните и специализирани цифрови технологии (напр. ИИ, добавена/виртуална реалност, интернет на нещата, цифрови близнаци и др.) могат да подобрят достъпността и качеството на средата за учене и обучение и да допълват по синергичен начин нецифровите подходи за преподаване и учене. Интегрирането на иновативни цифрови решения може да насърчи умението на учещите в професионалното образование и обучение.
- Използването на цифрови технологии може да отнеме време, което да се използва за други полезни за здравето дейности, например физически упражнения или сън. Поради това следва да се обърне внимание на баланса между времето пред и далеч от екрана и на организацията на времето.
- *учебните задачи*, които се използват в образователния процес, водещи до желаните резултати от обучението.
 - Използването на висококачествено цифрово образователно съдържание, създадено със солидна педагогическа цел и предоставяно по модерен, достъпен и лесен за използване начин⁶.
 - Подкрепа за ориентирани към учещите подходи, включително насърчаване на автономността на учещите.
- *преподавателите*, които следва да бъдат добре обучени и способни да предоставят насоки на учещите относно подходящото използване на цифровите технологии, включително разумно и балансирано разпределение на времето пред и далеч от екрана. Добре обучените преподаватели могат да вземат предвид особеностите на различните цифрови учебни среди, да работят с иновативни цифрови инструменти и подходи за преподаване и учене и да ги прилагат в педагогически контекст, като същевременно отчитат рисковете от прекомерното използване на цифровите технологии.

⁶ Що се отнася до образователното съдържание, предстоящата рамка на Комисията за съдържанието на цифровото образование може да предостави полезни насоки.

В. Междуличностни отношения в екосистемата за цифрово образование

43. Екосистемите за цифрово образование се основават не само на цифрова инфраструктура и цифрови инструменти и съдържание, но и на социални взаимодействия между участващите лица – т.е. учещите, преподавателите и други участници, които използват технологични средства за комуникация и създаване на съдържание и мрежи – и на тяхната физическа и социална среда. От съществено значение е тези социални взаимодействия да се вземат предвид при разработването на екосистеми за цифрово образование.
44. Технологичният напредък промени формите на комуникация и откри нови възможности за овластяване, себеизразяване и цифрово гражданство⁷, включително активно участие в обществото чрез онлайн инструменти.

⁷ Според Съвета на Европа „цифровият гражданин е човек, който чрез развитието на широк спектър от компетентности е способен да участва активно, позитивно и отговорно както в онлайн, така и в офлайн общностите на местно, национално или глобално равнище“ (неофициален превод) (Richardson, J., Milovidov, E., *Digital citizenship education handbook: being online, well-being online, rights online* („Наръчник за образование в областта на цифровото гражданство: да бъдем онлайн, благополучие онлайн, права онлайн“, Съвет на Европа, 2019 г.).

45. Цифровите взаимодействия могат да помогнат за развитието на социални умения и за укрепването на социалните връзки. Учещите и преподавателите обаче могат да бъдат изложени и на цифрови рискове⁸ (например кибертормоз, език на омразата, фалшиви новини, нарушаване на неприкосновеността на личния живот, онлайн измами, ехо камери⁹ и др.)¹⁰, които вредят на тяхното благополучие¹¹. От съществено значение е учещите, преподавателите и родителите да са запознати с обхвата и многообразието на тези рискове и да знаят как да ги избягват и/или предотвратяват, къде да намерят подкрепа и как да изградят устойчивост. Освен това е важно да се използват взаимодействията, както и подходите за преподаване и учене в цифрова учебна среда с цел справяне с цифровите рискове.
46. Системите за образование и обучение и училищата следва да разгледат начините за укрепване на благополучието в цифровото образование и да насърчават осведомеността и превенцията по отношение на цифровия риск, както и общоучилищните политики, включително организиранияте училищни процедури, като се подкрепя безопасната цифрова образователна среда и се търсят решения на предизвикателствата, свързани с цифровите рискове.

⁸ Цифровите рискове могат да бъдат свързани например с прекомерно или неподходящо използване на цифрови технологии или взаимодействие на учещите с цифровия свят.

⁹ Терминът „ехо камера“ „се отнася до ситуации в социалните медии и онлайн дискуссионни групи, в които убежденията се засилват или утвърждават чрез комуникация и повторение в затворена и изолирана система. Участниците обикновено получават информация, която засилва техните съществуващи възгледи, без да имат досег до противоположни гледни точки“ (неофициален превод) (Vuorikari, R., Kluzer, S. и Punie, Y., *DigComp 2.2: The Digital Competence Framework for Citizens – With new examples of knowledge, skills and attitudes* („DigComp 2.2: Рамката за цифрови компетентности за гражданите – с нови примери за знания, умения и поведение“), Служба за публикации на Европейския съюз, Люксембург, 2022 г.)

¹⁰ Проучване на ОИСП от 2019 г. определя типологията на рисковете: рискове по отношение на контактите, рискове, свързани със съдържанието, рискове за неприкосновеността на личния живот и рискове за потребителите (Burns, T., Gottschalk, F. (eds.), *Educating 21st Century Children: Emotional Well-being in the Digital Age, Educational Research and Innovation* („Преподаване на децата на 21. век: емоционално благополучие в цифровата ера, научни изследвания и иновации в областта на образованието“), OECD Publishing, Париж, 2019 г.).

¹¹ Например кибертормозът може да бъде още по-вреден от обикновените форми на тормоз, тъй като обхватът на унижението е разширен до голяма аудитория онлайн, а думите и изображенията могат да останат в онлайн средата за неограничено време.

47. Социалните сравнения, способствани от онлайн средата, могат да оказват отрицателно въздействие върху психичното здраве и самочувствието, особено при юношите. Притесненията на учещите, свързани с представата за собственото тяло и чувството за социално отчуждение, могат да се породят или засилят при сблъсък с „идеални“ образи в социалните медии. Използването на онлайн социални медии е свързано и с явлението, известно като „страх да не изпуснеш нещо“ (fear of missing out). Преподавателите в цифровата учебна среда следва да са наясно с тези рискове, да повишават осведомеността относно отрицателните последици от тези явления и да предприемат действия срещу тях, както и да насърчават изграждането на умения сред учещите за справяне с тези проблеми.
48. Преподавателите следва да подкрепят мотивацията на учещите да учат и да развиват пълния си потенциал, да им помогнат да се превърнат в хармонични и зрели личности, които осъзнават своите силни и слаби страни, житейски цели и стремежи и които са изградили положителна представа за себе си, като същевременно зачитат другите и индивидуалните им потребности. Подобно поведение е ключов фактор за благополучието в цифровото образование.
49. Компетентното родителско възпитание по отношение на цифровите технологии и подкрепящата семейна среда следва да бъдат част от екосистемата за цифрово образование, като същевременно се взема предвид семейният произход. Училищата следва да бъдат информирани за значението на комуникацията и сътрудничеството с родителите или полагащите грижи относно възможностите, ползите и предизвикателствата, свързани с цифровото образование, както и относно цифровите рискове и значението на организацията на времето при използването на цифрови инструменти за целите на образованието и обучението.

ПРИКАНВА ДЪРЖАВИТЕ ЧЛЕНКИ, В СЪОТВЕТСТВИЕ С ТЕХНИТЕ НАЦИОНАЛНИ УСЛОВИЯ И ПРИНЦИПА НА СУБСИДИАРНОСТ:

50. Да поставят акцент върху укрепването на благополучието на учещите и на преподавателите при разработването на национални политики и стратегии в областта на цифровото образование;
51. Да насърчават разработването на процеси на преподаване и учене с оглед на тяхното въздействие върху благополучието на учещите и, когато е целесъобразно, да поощряват тясното сътрудничество между екосистемите за цифрово образование и специалистите и услугите в областта на психичното здраве и психо-социалната област;
52. Да насърчават процесите на преподаване и учене, основани на ориентиран към учещите подход, например чрез интегриране на авангардни цифрови технологии, етично използване на ИИ и данни¹², със специален акцент върху подкрепата за благополучието на учещите в неравностойно и в уязвимо положение, включително на тези с увреждания и/или специални образователни потребности, както и на учещите с големи заложи, и върху преодоляването на неравенството между половете в областта на цифровите технологии;
53. Да повишават осведомеността на учещите и преподавателите относно необходимостта от баланс между времето пред и далеч от екрана и, когато е възможно, да подкрепят училищата при създаването на подходяща организация на времето по отношение на цифровото и присъственото преподаване и учебни дейности;
54. Да проучат начини за подпомагане на разработването и прилагането на процеси на преподаване и учене и използването на цифрови технологии в образованието и обучението, за да се улесни интеграцията в системите за образование и обучение на държавите членки на учещите с мигрантски произход и/или на тези, чийто първи език е различен от езика на преподаване, като същевременно им се дава възможност да поддържат връзката си с майчиния език и съответната култура;

¹² Изготвените от Комисията етични насоки за преподавателите относно използването на изкуствен интелект (ИИ) и данни в преподаването и ученето могат да се разглеждат като полезен източник за ориентация и подкрепа в това отношение.

55. Да подкрепят¹³ осведомеността на учещите относно потенциалните заплахи в цифровия свят и развитието на тяхната устойчивост, за да се намалят рисковете и да се предложат безопасни онлайн възможности за младите хора, като същевременно се подкрепят защитата на данните и неприкосновеността на личния живот онлайн;
56. Да проучат начини за подпомагане на преподавателите при насърчаване на критичното мислене, медийната и цифровата грамотност на учещите и тяхната работа с данни и информация, включително информиран подход към невярната информация и дезинформацията¹⁴;
57. Да насърчават училищата, когато е целесъобразно, да прилагат общоучилищни подходи, които систематично насърчават благополучието в цифровото образование на ниво начално и средно образование и професионално образование и обучение, включително гъвкави политики, които подкрепят превенцията и устойчивостта и спомагат за преодоляване на предизвикателства като цифровите рискове, както и организационни училищни процедури;
58. Да обмислят използването на възможностите, предлагани от съществуващи инструменти на ЕС (Европейския социален фонд плюс, „Еразъм+“, Инструмента за техническа подкрепа и др.), за насърчаване на политиките в областта на цифровото образование, насочени към благополучието на учещите и преподавателите в цифровата учебна среда.

¹³ Например чрез съществуващата мрежа от центрове за по-безопасен интернет в държавите членки, съфинансирана от ЕС, и платформата betterinternetforkids.eu, която представлява паневропейски център за безопасността на децата онлайн, съдържащ материали за учители, родители и деца на всички официални езици на ЕС.

¹⁴ Изготвените от Комисията насоки за учителите и преподавателите относно борбата с дезинформацията и насърчаването на цифровата грамотност чрез образование и обучение могат да се разглеждат като полезен източник за ориентация и подкрепа в това отношение.

ПРИКАНВА КОМИСИЯТА, В СЪОТВЕТСТВИЕ С ДОГОВОРИТЕ И ПРИ ПЪЛНО
ЗАЧИТАНЕ НА ПРИНЦИПА НА СУБСИДИАРНОСТ:

59. Да подкрепя научните изследвания относно въздействието на използването на цифрови технологии върху благополучието на учещите и преподавателите в държавите членки и да изготви основано на доказателства проучване за актуалното състояние на свързаните с благополучието потребности в цифровата образователна среда. Да разработи модел за ефикасни практики, насочени към подобряване на благополучието в екосистемите за цифрово учене и, в крайна сметка, критерии за „училищен модел за цифрово благополучие“ в училищата като възможен пример, който държавите членки да използват на доброволен принцип. При разработването на този модел да направи преглед на работата на сформиращата се в момента неформална експертна група на Комисията относно подкрепящата учебна среда за групи, изложени на риск от незадоволителни резултати, и за подкрепа на благополучието в училище;
60. Да насърчава разработването и споделянето на висококачествено съдържание за преподаватели и други специалисти в тази област с цел по-нататъшно подобряване на техните знания, умения и компетентности, както и педагогическите подходи, ориентирани към учещите, и работата с различни групи учещи;
61. Да разгледа възможността за насърчаване на благополучието в цифровото образование като част от годишния хакатон в областта на цифровото образование;

62. Да повишава осведомеността сред всички заинтересовани страни, например разработчиците на цифрови инструменти и услуги, сред които сектора на образователните технологии (EdTech) и секторите в областта на киберсигурността, относно интегрирането на лесни за ползване подходи и решения, които биха допринесли за благополучието на учещите и преподавателите в цифровото образование. Да повишава осведомеността сред всички заинтересовани страни, разработващи съдържание, предназначено за цифровото образование, относно интегрирането на аспекта на благополучието не само в самото съдържание, но и в процесите на преподаване и учене.
63. Да подкрепя използването на програми на ЕС като „Еразъм +“, Европейския социален фонд плюс, Европейския корпус за солидарност, „Хоризонт Европа“ и програмата „Цифрова Европа“ с цел подобряване на благополучието на учещите и преподавателите в цифровата учебна среда, както и използването на модерни цифрови технологии, например за учещи с увреждания и/или специални образователни потребности, а също и разработването, изпитването и внедряването на игровизация, образователни решения, основани на ИИ, и технологии за разширена реалност, като например добавена/виртуална реалност за педагогически цели;
64. Да отрази необходимостта от цялостна, интегрирана и устойчива екосистема за цифрово образование в държавите членки, която благоприятства качеството и приобщаването и способства за благополучие в цифровото образование, в текущото изпълнение на Плана за действие в областта на цифровото образование (2021 – 2027 г.) и в предстоящите предложения за препоръки на Съвета относно факторите в помощ на цифровото образование и относно подобряване на предоставянето на цифрови умения в образованието и обучението.
-

ОСНОВНИ ДОКУМЕНТИ

Европейски съвет:

- Заключение на Европейския съвет от 14 декември 2017 г. (EUCO 19/1/17 REV 1)

Съвет на Европейския съюз

- Заключение на Съвета относно Стратегията на ЕС за правата на детето (10024/22).
- Препоръка на Съвета относно подходите за смесено обучение с цел висококачествено и приобщаващо основно и средно образование (ОВ С 504, 14.12.2021 г., стр. 21).
- Препоръка (ЕС) 2021/1004 на Съвета от 14 юни 2021 г. за създаване на Европейска гаранция за децата (ОВ L 223, 22.6.2021 г., стр. 14).
- Заключение на Съвета относно равнопоставеността и приобщаването в образованието и обучението с цел насърчаване на успеха в образованието за всички (ОВ С 221, 10.6.2021 г., стр. 3).
- Резолюция на Съвета относно стратегическа рамка за европейско сътрудничество в областта на образованието и обучението с оглед на европейското пространство за образование и отвъд него (2021 – 2030 г.) (ОВ С 66, 26.2.2021 г., стр. 1).
- Препоръка на Съвета от 24 ноември 2020 г. относно професионалното образование и обучение (ПОО) за постигане на устойчива конкурентоспособност, социална справедливост и издръжливост (ОВ С 417, 2.12.2020 г., стр. 1).
- Заключение на Съвета относно цифровото образование в европейските общества на знанието (ОВ С 415, 1.12.2020 г., стр. 22).

- Заключение на Съвета относно мерките за противодействие на кризата, предизвикана от COVID-19 в областта на образованието и обучението (ОВ С 212 I, 26.6.2020 г., стр. 9).
- Заключение на Съвета относно европейските учители и обучители за бъдещето (ОВ С 193, 9.6.2020 г., стр. 11).
- Заключение на Съвета относно икономиката на благосъстоянието (ОВ С 400, 26.11.2019 г., стр. 9).
- Резолюция на Съвета относно по-нататъшното развитие на европейското пространство за образование в подкрепа на ориентирани към бъдещето системи за образование и обучение (ОВ С 389, 18.11.2019 г., стр. 1).
- Заключение на Съвета „Към визия за европейско образователно пространство“ (ОВ С 195, 7.6.2018 г., стр. 7).
- Препоръка на Съвета относно ключовите компетентности за учене през целия живот (ОВ С 189, 4.6.2018 г., стр. 1).

Декларации

- Декларация от Оснабрюк относно професионалното образование и обучение като фактор за възстановяване и справедлив преход към цифрова и екологична икономика (30 ноември 2020 г.).

Европейска комисия

- Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите: „Цифрово десетилетие за децата и младежите: новата европейска стратегия за по-добър интернет за децата (BIK+)“ (COM(2022) 212 final).
- Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите: План за действие на Европейския стълб на социалните права (COM(2021) 102 final).
- Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите: Съюз на равенство: Стратегия за правата на хората с увреждания за периода 2021—2030 г. (COM/2021/101 final).
- Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите относно постигането на европейското пространство за образование до 2025 г. (COM(2020) 625 final).
- Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите: План за действие в областта на цифровото образование за 2021—2027 г. Приспособяване на образованието и обучението към цифровата ера (COM/2020/624 final).
- Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите: Европейска програма за умения за постигане на устойчива конкурентоспособност, социална справедливост и издръжливост (COM(2020) 274 final).

- Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите: Съюз на равенство: Стратегия за равенство между половете (2020 – 2025 г.), COM(2020) 152 final).
- Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите: „Укрепване на европейската идентичност чрез образование и култура“: Приносът на Европейската комисия към срещата на лидерите в Гьотеборг, 17 ноември 2017 г. (COM(2017) 673 final).

Междуинституционални актове

- Междуинституционална прокламация относно Европейския стълб на социалните права (ОВ С 428, 13.12.2017 г., стр. 10).

Изследвания

- Vuorikari, R., Kluzer, S. и Punie, Y., *DigComp 2.2: The Digital Competence Framework for Citizens – With new examples of knowledge, skills and attitudes* („DigComp 2.2: Рамката за цифрови компетентности за гражданите – с нови примери за знания, умения и поведение“), Служба за публикации на Европейския съюз, Люксембург, 2022 г.)
- Weber, H., Elsner, A., Wolf, D., Rohs, M., и Turner-Cmuchal, M. (eds.), *Inclusive Digital Education* („Приобщаващо цифрово образование“), Европейска агенция за развитие на образованието за хора със специални нужди, Оденсе, 2022 г.

- Европейска комисия, ГД „Образование, младеж, спорт и култура“, *Education and training monitor 2021: education and well-being* („Обзор на образованието и обучението за 2021 г.: образование и благополучие“), 2021 г.
- Panesi, S., Bocconi, S. и Ferlino, L., *Promoting Students' Well-Being and Inclusion in Schools Through Digital Technologies: Perceptions of Students, Teachers, and School Leaders in Italy Expressed Through SELFIE Piloting Activities* („Насърчаване на благополучието и приобщаването на учещите в училище чрез цифровите технологии: възприятия на учещите, учителите и директорите на училища в Италия, изразени чрез пилотни дейности с инструмента SELFIE“), *Frontiers in Psychology*, 2020 г.
- Punie, Y., editor(s), Redecker, C., *European Framework for the Digital Competence of Educators: DigCompEdu* („Европейска рамка за цифровата компетентност на преподавателите: DigCompEdu“), Служба за публикации на Европейския съюз, Люксембург, 2017 г.
- Viac, C. и Fraser, P., *Teachers' well-being: A framework for data collection and analysis* („Благополучие на учителите: рамка за събиране и анализ на данни“), Работен документ на ОИСР в областта на образованието № 213, OECD Publishing, Париж, 2020 г.
- Европейска комисия, ГД „Съобщителни мрежи, съдържание и технологии“, *Ethics guidelines for trustworthy AI* („Етични насоки за надеждни ИИ“), Служба за публикации, 2019 г.
- Richardson, J., Milovidov, E., *Digital citizenship education handbook: being online, well-being online, rights online* („Наръчник за образование в областта на цифровото гражданство: да бъдем онлайн, благополучие онлайн, права онлайн“), Съвет на Европа, 2019 г.
- ОИСР, *How's Life in the Digital Age?: Opportunities and Risks of the Digital Transformation for People's Well-being* („Как се живее в цифровата ера? Възможности и рискове от цифровата трансформация за благополучието на хората“), OECD Publishing, Париж, 2019 г.
- Burns, T., Gottschalk, F. (eds.), *Educating 21st Century Children: Emotional Well-being in the Digital Age, Educational Research and Innovation* („Преподаване на децата на 21. век: емоционално благополучие в цифровата ера, научни изследвания и иновации в областта на образованието“), OECD Publishing, Париж, 2019 г.
- ОИСР, *The Protection of Children Online: Risks Faced by Children Online and Policies to Protect Them* („Защита на децата онлайн: рискове за децата онлайн и политики за тяхната защита“), документ на ОИСР в областта на цифровата икономика № 179, OECD Publishing, Париж, 2011 г.